

- c) a kisművészet-határozó virágillusztrációit képen kivételve nézik. Megismerik a következő virágokat: sisakvirág, fürtös gyöngyike, tavaszi csillagvirág, ibolya, erdei gyöngyike, búzavirág, közönséges gubóvirág. A színkeverési tábla segítségével megismerik a hideg kéket.

7. Festési feladat:

- a) A rendelkezésre álló eszközök segítségével színpróba. A csupa kék árnyalatok megkeresése. (Mindenféle kékek keverve: bíbort, zöldet, barnát, feketét, higan – amíg kék!)
- b) Önálló képalkotás ecsetvonással, folttal téma szerint.

8. Értékelés:

Az elkészült munkák többségben a virágokat formában és színben megkülönböztetve ábrázolták. Varga Julcsa hét arcképén a kéknek hét színárnyalatát festették. Néhányánál sajátos fantáziakép született. A házi kiállítás alkalmas arra is, hogy több napon át élményt nyújtson, egyéni teljesítményeket megerősítsen.

IRODALOM

A képzőművészet iskolája II. „A színek szimbolikája” A Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Budapest

Johannes Itten: A színek művészete, Budapest, Corvina 1978.

DR. GÁCSEI JÓZSEFNÉ
Szeged

Az építészet nyelve a képzőművészeti nevelésben

A harmadik osztályos napközis csoportban a képzőművészeti nevelés keretében három hónapig az építészettel ismerkedtek a tanulók.

A tudatosítás mindig gyakorló, alkotó munkával történt. Tapasztalati úton ismerkedtek meg az anyagokkal, a sík, a tér, a forma fogalmával. A sok-sok tevékenység során megismerték az anyagok természetének és formálásának lehetőségeit. Tapintották, kipróbálták a kő, a fa, a műanyag alakíthatóságának technikáit. Az építőanyagokból gyűjteményt állítottak össze. Az építészeti alkotásokon felismerték az építkezési materiákat, az építészet betűit. Más tevékenység alkalmával a tanulók habarcsot, cementet keverték, vasbetont öntöttek.

A fentiek után következett az anyagokból létrehozott épületelemek – az építészet szavainak – megismerése. Gazdag szógyűjtést végeztünk: díszes rózsablak, kovácsoltvas kapu, babás erkély, modern homlokzat, célszerű, merész, sívár, unalmas építészeti megoldások.

Ezután megismerkedtek az épületelemek funkcióival (oszlopok, nyílászárók, erkélyek, kupolák, tornyok, homlokzatok, díszítőelemek stb.). Figyelték az azonos funkciót betöltő épületelemek sokféleségét.

A következő foglalkozásokon az épületeket funkciójuk szerint differenciálták a tanulók. Rengeteg képanyagot gyűjtöttek a gyerekek. Az épülettípusokat: iskola, lakóház, templom, kórház stb. már kritikus szemmel figyelték. Elmondották, hogy a kultúrintézmények, templomok, üdülők szépek, de az iskolák laposak, sávások, „nem szépek”.

Az építkezési anyagok, építőelemek ismerete után jutottak el az építészeti alkotáshoz – az *építészeti mondatához*.

Bepillanthattak továbbá a tervezők, építők munkájába. Megértették, hogy az anyag meghatározza a kész építészeti alkotást (márvány v. cement). Az elemek milyensége teszi széppé, díszessé, cifrává, célszerűvé, sivárrá, modernné stb. az épületet.

A séták, a sokféle szemléltetés a tanulókat véleménynyilvánításra, bírálatra készítette. Ezt követte a tervezési feladat, amelynek során lakóházat, iskolát terveztek. A tervezőmunkák rajzi megoldása kezdetleges, de az ötletek figyelemre méltóak voltak.

Az alábbiakban ismertetek egy foglalkozást, melynek témája:

Az építészeti téralkotó művészet, és a környezet meghatározza az épületet.

A foglalkozás céljaul jelöltem:

- a tér fogalmának megértését (belső-, külső tér);
- a természeti – a szelídített –, az építészeti környezet megismertetését;
- az építészeti és környezet kapcsolatának megvilágítását.

A foglalkozást sétával kezdtük, a játszótérre érkeztünk. Megfigyeltetéssel a tér jellegzetességét összegeztük. Pl.: tágas, játszani lehet rajta, épületet építhetnek rá. A napfény szabadon világítja be. A házak, az iskolák, nyaralók is térre, telekre épülnek. Az épület teret foglal el, körüljárható.

Beléptünk az iskola belsejébe. Megállapítottuk, hogy a falak a nagy térből bezárnak egy belső teret, amelyet külső tér határol. Érzékletesen a következőképpen magyaráztam: „A falak tenyerébe zárt tér a belső tér.”

Megfigyeltük, hogy fény csak ott jöhet be, ahol az ember nyílást hagy. Ezért ezt irányított világításnak nevezzük. Két tanuló a tér fogalmát így magyarázta: „A földön egy kis tér Magyarország, kisebb a városunk, utcánk, telkünk, házunk tere. Abban a mi lakásunk, az én szobám tere a legkisebb. A nagy ház nagyobb teret szakít ki a térből.”

A tanteremben vetítéssel folytatódott a foglalkozás. Rózsablakot, modern épületbelső, régi és új lakóépületet, füstös régi városrészt vetítettem. Szabadon beszéltek a diákról. Csak akkor tettem fel kérdést, ha valamilyen lényegest nem vettek észre. A beszélgetés meglepő elemzést hozott. A gyerekek elmondták: a rózsablak sejtelmes fényt áraszt, a modern épületbelső pazar fényben úszik stb.

A foglalkozás második logikai egységét *természeti környezetet* ábrázoló képek bemutatásával kezdtem: az athéni Akropolis, Lillafüred, alpesi házak fenyők között, Mamai-tengerpart szállodái.

A tanulók a képekről elmondták a környezet jellegzetességeit: erdő, sziklás hegy, tenger.

A képek láttán leolvasták, hogy Lillafüred tornyai olyanok, mint a körülöttük levő fenyők.

A meredek alpesi tető „illik a tájba, és a sok hó miatt praktikus is”.

Az erdőben faházat építenek, mert sok a fa.

Mamai fehér szállodái olyanok, mint a hajó a tengeren.

Ezután a *szelídített természetet* mutattam be képeken. Szemléltettem: Puskin Nagy Palota díszparkját, az Ermitázs udvarát, a Halászbástyát, Parádfürdőt és Miskolc-Tapolcát.

Megállapították a tanulók, hogy emberi kezek alakították, szelídítették az épületeket körülvevő kerteket.

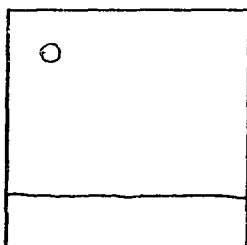
A harmadik képcsoportban az *építészeti környezetet* tártam a tanulók elé: Firenze, Szt. Péter Bazilika és tere szökőkúttal, szoborral, szegedi múzeum és szökőkútja, Marina Szálló, Róma Spanyol Lépcsője, modern, sivár lakótelep képe.

A bemutatással és a magyarázattal megértették a gyerekek, hogy az építészeti környezet házak, emlékművek, szökőkutak, parkok, szobrok stb. együttese. Egyik tanuló így mondta el gondolatát: „Az ember beviszi a házak közé a természetet, hogy szebb legyen a város.”

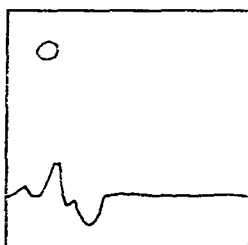
Ezután applikációs játék következett, melynek során a tanulók a háromféle környezetbe illeszthettek különböző épületeket. Így értették meg, hogy a táj is meghatározza a tervező munkáját.

Ezután következett a foglalkozás legélvezetesebb része: *tájsémába terveztek* a tanulók. (Minden tanulónak 3 darab 30 × 22 cm-es rajzlapot osztottam ki. Ezekre a mellékletekben bemutatott 3–3 sémát rajzoltam. A tanulóknak az volt a feladatuk, hogy „mint tervezők” egészítsék ki, tegyék teljessé a tér beépítését.)

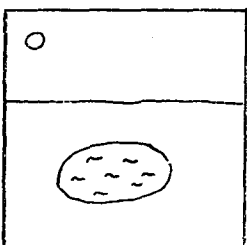
TÁJSÉMAK

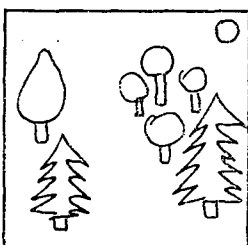
1.

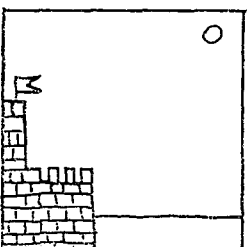
2.

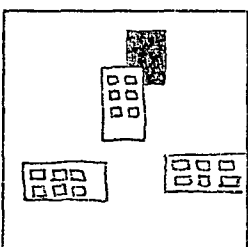
3.

4.

5.

6.

Jellemző volt, hogy a sík területre minden gyerek tavat, szökőkutakat, fákat rajzolt, üdülőket tervezett. A foghíjas lakótelepet nem épülettel pótolta, hanem játszótérrel, csónakázó tavat rajzoltak. Ez vágyaikra, valós környezetük hiányosságaira utalt, amellyel mi felnőttek is egyetértünk. Ezt a foglalkozást még két építészeti téma követte.

A városok történetével és a városrészek jellegzetességeivel ismerkedtek a tanulók. Rajzos feladatukban először a saját városrészüket ábrázolták. Ezt követően lerajzolták, hogy milyen várost építenének. Rajzaikat gazdag fantázia és humanista gondolatok jellemezték.

A gazdag képanyag bemutatása a tanulókat is gyűjtésre készítette. Gazdag magángyűjtemények születtek, melyeket albumba helyeztünk el. Szabad időben szívesen nézegették a hazai és külföldi világhírű épületeket, szülővárosunk új létesítményeit. Gyakori sétáinkon egy-egy építészeti problémával, pl.: a hasznosság és szépség követelményével, a jól megválasztott építészeti környezet fontosságával a helyszínen is megismerkedtünk. Ekkor látták meg a tanulók, hogy milyen szép az egységes stílusú házzal koszorúzott Széchenyi tér! Jó volt érzékelni, hogy a tanulók „felfedezték” szülővárosukat – Szegedet –, amelyben 8 éve élnek! Meglepő volt, hogy mennyi mindent észrevettek, megláttak a városból. Bevallották, hogy most szebbnek látják, mint máskor.

Megnéztük a város fejlesztési tervét maketten. Érdeklődés ébredt bennük lakóhelyük jövője iránt. Több építkezést folyamatosan figyelemmel kísértünk. Pl.: a Vértanúk terén figyeltük, hogy mi kerül a lebontott házak helyére! Az új létesítmények építéséről, átadásáról szóló újsághíreket versenyezve gyűjtötték.

Az építészettel megismerkedni három hónap nagyon kevés. Eredményeink szerények. A gyerekek megismerték az építészet mesterségének és művészetének alapjait. Felébredt bennük az érdeklődés az építőművészet és a várostervezés, a szép házak és a fejlődő, alakuló építkezések iránt. Számos új fogalmat, leíró jelzőt tanultak, melyeket szóbeli elemzéseiknél felhasználtak. Nőtt az elemzőképességük.

Remény van arra, hogy ezek a gyerekek később is figyelemmel kísérik környezetüket. Utazásaik során észre fogják venni az értékeset, a szépet. Különbséget tudnak majd tenni az értéktelen és maradandó között. Érzékelni, élvezni, bírálni is képesek lesznek.

Az ízlésformálás és az elemzőképesség kialakításával segítjük megvalósítani az iskola nevelési feladatait.

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola
Neveléstudományi Tanszéke*

Gondolatok a fegyelemre nevelésről

Az oktatási miniszter az 1979/80-as tanévnnyitó utasításában (108/1979. OM. számú utasítás. MK 11.) intézkedett a nevelési értekezletek rendjéről és témájáról. Az áprilisi nevelőtestületi értekezleteken „A fegyelem, a munkaerkölcs helyzete és javításának feladatai” témakör kerül megtárgyalásra.

Társadalmi életünk, napjaink lényeges kérdései a fegyelem, a fegyelmezettség, a munkafegyelem, a munkaerkölcs. Nem véletlen, hogy pártunk és kormányunk több alkalommal is megfogalmazta, hogy ezek további előrehaladásunk fontos kritériumai, s a szocialista ember elhivatottságának, tartalmas tevékenységének, munkálkodásának lényeges motívumai. Most, amikor az MSZMP XII. kongresszusára készülünk, amely

* Szerkesztőségi megjegyzés: a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Neveléstudományi Tanszéke dr. Gácsor József tanszékvezető főiskolai tanár irányításával, a tanszéki munkatársak által készített anyaggal kívánja segíteni a nevelőtestületi értekezletek vitáit.